

Forblad

Nyt værktøj

Eske Kristensen

Tidsskrifter

Arkitekten 1953, Ugehæfte

1953

Redegørelse for boligministeriets nye krav til parcel- og rækkehuse samt etagebyggeri som opføres med statslån
 Af arkitekt M.A.A. Eske Kristensen

De reviderede krav, der udsendtes som bilag til ugehæfte 46/47 1952, finder anvendelse på projekter, som indsendes til kommunerne fra 1. januar 1953 og hvortil der søges statslån efter byggestøtteleven af 1946 og efter systemhusloven af 1947.

Som det formentligt vil være mange arkitekter bekendt, har der af boligministeriet været nedsat et udvalg, som foruden boligministeriets embedsmænd har bestået af repræsentanter fra Danske Arkitekters Landsforbund, Dansk Ingeniørforening, Håndværksrådet, Fællesorganisationen af almennyttige danske bolig-selskaber, Indenrigs- og boligministeriets kommitterede i byplansager og Statens Byggeforskningsinstitut.

Udvalget har holdt et stort antal møder, dels alene, dels med repræsentanter fra forskellige institutioner, organisationer og teknisk sagkyndige. Arbejdet er nu afsluttet, og resultatet foreligger i form af nye „Krav til byggeri med statslån“.

En almindelig anmeldelse af disse nye krav er det ikke min hensigt at foretage, men som medlem af udvalget, finder jeg det naturligt over for forbundets medlemmer at give en kort forklaring til kravenes bestemmelser og supplere denne forklaring med en del af de oplysninger, som fremkom ved gennemgangen af ministeriets såkaldte „at“ bestemmelser. Krav-bestemmelserne er nu gjort meget korte og en mængde oplysninger og vejledningsstof, som oprindeligt var medtaget, er derved udeladt. Efter bedste skøn har jeg derfor medtaget sådanne oplysninger, som jeg mener kan have nogen værdi for mine kolleger.

For at undgå misforståelser er der måske grund til at nævne, at man af de nye kravs bestemmelser ikke må forledes til at tro, at disse nu også dækker byggelovmæssige krav. Forholdet mellem statslånskrav og byggelovmæssige krav er det samme, som det altid har været, at bygningsmyndigheder, sundhedsmyndigheder, brandvæsen o. s. v. fortsat kan stille alle de krav, man anser for nødvendige, selv om sådanne krav derved rækker ud over, hvad statslånsmyndighederne har krævet. Man må blot gøre sig klart, at det ikke mere er sikkert, at statslånet vil yde lån til sådanne krav, såfremt de skønnes unødigt fordyrende. „Kravene“ siger herom:

„Såfremt de lokale bestemmelser er strengere end kravene, må der, såfremt det findes påkrævet eller ønskeligt at fravige de lokale bestemmelser, søges dispensation fra disse bestemmelser på sædvanlig måde. Ministeriet må i sådanne tilfælde forbeholde sig som vilkår for tilsagn om statslån at stille krav om, at sådan dispensation opnås.“

Hvor kravene er strengere end det, de lokale bestemmelser angiver, skal kravene overholdes. Kravene er udarbejdet med henblik på sædvanligt forekommende byggeri. Såfremt man derfor ønsker at udføre bebyggelser, som ikke kan betegnes som sædvanligt forekommende, må man begrunde anvendelsen af den „usædvanlige“ byggemetode.

Ved revisionen af „kravene til byggeri med statslån“ er der taget vidtgående hensyn til de indvendinger,

som tidligere er rejst såvel fra teknikerside som fra håndværkerside, men man må selvfølgelig erkende, at resultatet, som det vel var at vente, er blevet et kompromis mellem de mange forskellige synspunkter, som har været repræsenteret.

Hvad betyder nu de nye krav målt med bygherrens og arkitektens øjne? Ved en flygtig gennemlæsning synes der ikke, bortset fra redaktionelle ændringer, at være nogen større forskel fra tidligere bestemmelser, men det er der. De nye bestemmelser betyder på mange måder et brud med hidtil gældende praksis, derved at der er anlagt den hovedbetragtning, at teknikerne skal have muligheder for at anvende nye synspunkter og byggemetoder. Kravene skulle således betyde en lettelse i de muligheder, teknikerne har for at kunne projektere efter nyere synspunkter. Det fremgår næppe ved den første gennemlæsning. Det er måske derfor rimeligt at drage sammenligningen mellem de nye regler og nyt værktøj, man skal vænne sig til det, inden man rigtig fatter værdien, fordi først brugen åbenbarer, hvorfor dette og hint har den valgte form og udførelse. For kravene gælder desuden, at man skal læse, ikke alene *hvad* der står, men også *hvordan* det står, og hvad der *ikke* står.

Bestemmelserne er delt i 3 kategorier:

Kategori A: Boligministeriets krav til parcel- og rækkehuse m. v., til hvis opførelse der søges statslån efter byggestøtteleven af 1946 og efter systemhusloven af 1947.

Kategori B: Boligministeriets krav til etagebyggeri, hvortil der søges statslån.

Kategori C: Vejledning vedrørende udformning, indretning og tekniske detaljer ved byggeri, som udføres under kategorierne A og B.

De under kategorierne A og B angivne bestemmelser er at opfatte som krav. Tilbage er kategori C, som formentligt ikke er den mindst vigtige. Arbejdet med vejledningen er endnu ikke afsluttet, men ventes at blive det i nær fremtid. Bestemmelserne heri er udelukkende af vejledende karakter og tager sigte på alt byggeri, som opføres med statslån.

Kategori A, parcel- og rækkehuse

Kravene er delt i 3 afsnit, hvoraf det første omfatter „byggegrunden“, det andet „boligens udformning“ og det tredje „krav til projekteringen“.

Afsnit I. Byggegrunden

Stk. 3. Bemærk, at afstand til skel kan reduceres til 2,50 m, såfremt det ved fælles bebyggelsesplan eller på anden måde sikres, at min. afstanden imellem husene bliver min. 5,00 m.

Stk. 4. Udnyttelsesgraden er „sædvanligvis“ sat til 0,2, hvilket kan synes lavt, men når det samtidig, efter princippet fra Københavns bygge Lov, tillades at medregne vejarealer med op til 25 pct. af grundarealets størrelse, synes bestemmelsen rimelig, fordi den udelukkende rammer områder, hvor der ikke er udarbejdet bebyggelsesplaner.

Afsnit II. Boligens udformning

Stk. 1. Opholdsrummets gulvareal er nu fastsat til min. 15 m². Det forudsætter en fri loftshøjde på min. 250 cm. Såfremt den fri loftshøjde kun er 220 cm, hvad der nu er åbnet mulighed for, skal gulvfladen forøges til 17 m². Kubikindholdet bliver i begge tilfælde ca. 37,5 m³. Bemærk, at der ikke stilles krav om min. størrelse for soveværelser eller kamre.

Dette betyder, at ministeriet for sit vedkommende og under forudsætning af rimelig begrundelse, ikke vil sætte sig imod forslag, som har flere soverum, selv om disse har mindre end 6 m² gulvflade.*

Ved 6 m² gulvflade i køkkenet forstås arealet mellem begrænsende vægge, idet der ikke tages hensyn til inventaret. I et spisekøkken forlanges nu min. 9 m². Det er en ny bestemmelse, men jeg må mene, den er rimelig. Spisekøkken indebærer en værdifuld lettelse i husmoderens daglige arbejde, men kun såfremt rummet har et sådant areal, at spisepladsen ikke er opnået ved at udelade værdifulde skabs- og arbejdspladser.

M. h. t. etagehøjder er det måske værd at nævne, dels at den fri højde i kælder nu kan godkendes med 190 cm, dels at loftsflader godt kan være skrå i hele deres udstrækning.

Stk. 2. Når det er anført, at køkkener uden spiseplads ikke må vende mod vest, ligger heri, jvnf. indledningen, ikke noget absolut forbud, men at det kun kan lade sig gøre, såfremt køkkenet udføres på særlig måde, evt. forsynet med køleskab eller lignende, eller at solulempene på betryggende vis er imødegået.

Stk. 3. Vinduesrammens lysmål er ændret til karmens lysmål (10 pct. af gulvfladens areal). Vindue i vaske- rum kan nu indskrænkes til 0,6 m², uanset om rummet skulle have større gulvareal end 6 m². Hvor der anvendes ovenlys tagvindue eller lignende kan karmlysmålet være 7 pct. af gulvfladen. Bestemmelsen begrundes i den opfattelse, at det effektive lys i begge tilfælde bliver det samme. Begge bestemmelser er lempelser i forhold til tidligere regler.

De meget strenge krav til kvistvinduer m. m. er bortfaldet, ovenlysvinduer er tilstrækkelige, se herom „etagekravene“.

Stk. 4. Kravene til varmeisolering er skærpet yderligere, men i betragtning af den nationaløkonomiske værdi, der ligger heri, må skærpelsen vist siges at være velbegrundet. Se også afsnit III, stk. 3, 4 b.

Stk. 5. Ændring er sket derved, at det nu kun forlanges, at gulv i baderum skal være af beton (vandtæt),

* De oplysninger, der er trykt med mindre skrift, er de erfaringer, som jeg har høstet under revisionsarbejdet, og de står derfor udelukkende som min egen opfattelse.

medens man tillader trægulve og træbjælker i w.c.-rum. Væggene omkring w.c.-rum kan udføres af lettere skille- rum, og behøver ikke at være af uorganisk materiale.

Stk. 7. Den strenge bestemmelse om „direkte tilslutning til skorsten“ er ændret til „der skal sædvanligvis være mulighed for opstilling af kakkelovn“.

Stk. 8. Kravet til viktualiekælder er lempet således, at man i huse uden kælder kan nøjes med at udføre et mindre „husholdningsrum“.

Stk. 9. Der kræves ikke mere særskilt vaskerum.

Dette kan godt indrettes i et rum, som samtidig tjener til brændselsrum, cyklerum, opbevaringsrum, fyrrum m. m. Under dette afsnit er der også anledning til at pege på, at kravet om pudsede vægge og lofter ikke mere opretholdes kategorisk. For vægge gælder, at man nu kun forlanger, „at de skal have en overflade, så de kan males eller tapetseres“.

For lofter gælder, at disse forsåvidt kan udføres af træisolationsmateriale eller andet tilsvarende materiale, når de iøvrigt opfylder kravet om, at de kan „kalkes eller tapetseres“ og er isolerede som krævet under afsnit II, 4.

Afsnit III. Projekteringen og de enkelte håndværksfag

Stk. 2. Der kræves nu et noget bedre og mere udtømmende tegnings- og beskrivelsesmateriale end tidligere, men på den anden side rækker disse krav ikke ud over, hvad der må anses for at være en normal god arbejdspræstation for arkitektarbejder. Det må være et rimeligt krav, at folk, der optræder som „arkitekter“, også udfører en præstation, der svarer til arkitektpraksis.

Stk. 3, 1b. Det tillades nu at mure ydervæggen bag terrasser, men der skal i så fald fugtisoleres. Det kræves ikke mere, at afløb fra lyskasser skal føres til kloak, det kan føres til faskine. Lyskassens vanger kan udføres af jernbeton foruden de tidligere anvendte konstruktioner. Krav om fundament for lyskasser er bortfaldet.

Stk. 3, 1c. Hulrum under gulve, hvor der ikke er kælder, kan som sædvanlig ventileres gennem riste i ydervæggen. Nu tillades det desuden, at hulrum ventileres lodret op gennem huset eller gennem særligt udformede fod- paneler eller på anden lige så effektiv måde. Hensigten med bestemmelsen om, at „betonlaget skal placeres over det omgivende jordsmon“, er at sikre, at vand udefra ikke skal have mulighed for at trænge gennem utætheder i fundamenter ind på et lavere liggende betonlag under stuegulvet.

Stk. 3, 1d. Udvendige kældertrapper kan udføres af færdigstøbte jernbetonplader såvel til trin som til vanger. De angivne 24 cm har relation til murede vanger.

Stk. 3, 2a. Bemærk, at man nu tillader anvendelsen af cementtagsten.

Stk. 3, 2d. Hvor w.c.-rum har vindue (på min. 0,2 m²) direkte til det fri forlanges ikke aftræksrør. I køkkener kan aftræksrør nu også erstattes af ventilation direkte til det fri, såfremt kogning sker ved elektricitet. Ved ventilation „direkte til det fri“ forstås f. eks Stenba-ventiler eller anden tilsvarende ventilationsanordning.

Stk. 3, 3b.

Kravet om anbringelse af taglemme er lempet.

Stk. 3, 3c. Taghældning 45° og 40° for „garanterede særlig tætte sten“ er ændret til 40° uden ovennævnte forbehold.

Er der beton, pap eller andet tilsvarende tæt materiale under stenene, kan taghældningen selvsagt være mindre.

Kravet om min. 50 cm lægteafstand ved bølgeeternit-tage er frafaldet, lægtedimensionen kan være 5¼" × 2¼".

Stk. 3, 3e.

Bemærk, at mindstedimensionskravet 5×5" eller 3½×6" til spær og hanebånd er bortfaldet, dimensioner efter beregning godkendes. Spærafstand (før 80 cm) godkendes nu med 90 cm. Forskalling tillades i ¾" tykkelse såfremt isolationsmaterialets rumvægt er mindre end 450 kg/m³.

Stk. 3, 3f. Der er åbnet mulighed for at anvende flere imprægneringsvædske end det tidligere har været tilfældet.

Stk. 3, 4b. Kravet om forsatsvinduer er forsåvidt skærpet, en skærpelse som jeg mener er rimelig, fordi den gælder sådanne boliger, hvor brugeren ikke er ejer. Hvor huset opføres til eget brug vil det ses, at kravet *ikke* gælder, fordi ejeren her selv skal have lov til at bestemme, om pengene skal bruges til fornuftig isolation eller fyres op.

Stk. 3, 4c. Den herostratisk berømte bestemmelse om marvskåret træ er lempet, så den i realiteten kun gælder vinduesramtræ.

Stk. 3, 5d. Her er tale om en ny bestemmelse, der er motiveret af anvendelsen af disse for tyndsidede rør.

Stk. 3, 6c. Ud fra den betragtning, at bedre varmeisolation må medføre, at centralvarmeanlægget anlægsmæssigt må kunne gøres mindre, må det forekomme rimeligt, at dette også i givet fald kan konstateres.

Stk. 3, 8b. Kravet om grunding også af karmsider mod mur er nyt i visse dele af landet, men rimeligt, fordi man derved modvirker, at karmtræet ødelægges af fugtighed fra det våde murværk.

Stk. 3, 8c. Er ny og medtaget for at undgå de meget hurtige ødelæggelser af vinduesramtræ, som desværre alt for ofte har kunnet konstateres, fordi ikke mindst vinduesunderramtræet har været alt for dårligt beskyttet inden glassets indsætning.

Stk. 3, 8e. Er forsåvidt også ny, men fastslår egentlig kun en praksis, som har været gældende i de fleste bygningsreglementers krav.

(En tilsvarende oversigt over kravene til etagebyggeriet offentliggøres i et følgende udehæfte)